

Norbert Tauer eta euskera

Il-barri jaku oindiño urriñeko euskal idazle jator bat: Norbert Tauer. Azken eskutitza zor neutsola joan da Jainkoaren altzora; on-ona zan-eta, betiereko zoriontasunera, jakiña. Orain esku mende daukadan tarjetatxoan onela iñostan: «Aita guztiz agurgarria ta adiskide ona: Zure aldetik bidalita «KAR-MEL» izeneko aldizkari ederraren aurtengo lehen zenbakia (1977'koa) atzo hartu nuen Orain irakurtzen ari naizenean zuek egindako artikulua jakingarri bat, «Eusko Olerkiak gaur» izena duena, begietara datorkit. Zutaz oroitzen naiz eta aldizkari bikain honengatik nire eskerrik hoberenak ematen dizkizut. Zuri eskerrak euskarazko gauza asko hartzen dut eta zure zordun haundia gelditzen naiz... Besterik gabe, har itzazu, adiskide ona, nire itzal handiko goraintziak».

Urteak dirala «Milla Euskal Olerki Eder» (1954) argitaratu nebanetik adiskide miñak izan gara. Kartak idazten-etan ni baiño zoliagoa izan da beti, eta 50 bat izango ditut emen berak idatziak. Gizon jakituna. Txekoslovakia'ko Pilsen'en jaioa 1898-6-6'an, eta Praga'ko Udaletxean, bertako arazoetan jarduna urte askotan. Euskal idazle ugaria; nok eskutitz geiago idatziko konkurtsuetan sei bider beintzat berak jaso eban lehenengo saria. «Euzko-Gogoa'-n, «Zeruko Argia»-n, Pariseko «Euzko-Deya»n, «Olerti»-n eta abar idatzi eban.

Zelan biurtu zan euskaltzale? Eta zelan ikasi eban euskeraz? Ona berak: «Ogei urtedun gazte bat izanik, Euskalerrira

leenengoz etorri nintzan ta euskal abenda garbi ta sendoa, berraz
ratzen duten errietako abendekin zer ikusirik ez duena, berraz
ere Euskalerrriaren oitura jatorrak eta kanta ederrak txorak
naute. Abenda arrigarri onen izkuntza ederra ikasteko auzo
arturik, Baionako liburutegi batean euskerazko liburu batzuk
oien artean Kanpion'ek idatzitako euskal-iztia, erosi nituen. E
etxeratu ondoren, kemen aundiarekin ikasten eta euskeraz
liburu berriak erosten asi nintzan. Orain nere eusko-liburua
gian eundaka zenbaki daukadaz». Liburutegi au Euskalerrri
dia-ri itxi eutson il aurretxoan.

Errez, garbi ta txukun idaztera eldu zan, bere lanak eraka
ten dauskuenez. Ez, etzan miñezko maitasuna bakarrik. Auzo
lan eder agertzen dira gure aldizkarietan euskeraganako gure
ta berotasunez gainezka. Geu baiño be geiago kezkatzen za
gure izkuntzaz. Berriro diñot: guk asko zor dautso gu Tauer
eta bere eriotzaz ez dogu gitxi galdu; euskaltzale on eta eusk
idazle zintzo bat noski. Beraz, zor ortatik nik be zerbait on
du nairik, nik ari neutson maitasunaren lekuko lez, orain
Baiona'ko «Gure Herria» arakatzean aurkituriko aren art
eder au dakartzuet «KARMEL»-en orrialdeetara.

Gure izkuntzaren il edo biziko gorabera ta istilluz on
jabetua bizi zan ezkerro, 1951'an gero, «Arrotz eskualzale
ten deia» deritxon lana idatzi eban. «Ez da ukatzekoa —
euskeraz berpiztutzea eta. Euskadi osoa euskalduntzea lan
zietatik bear-bearrekkoa da. Guziei agiri da, euskera beara
joala. Eta euskera laster ilko da euskotarrak beren ele ed
gaurko egoera illunean utziko badute eta ez dituzte beren
dar eta azandi guziak eskeinduko, euskera dela Eusko-Ab
daren zaingi argiena eta euskeraren galtzea izango da Euzka
ren ondamendia ere. Euskera iges egin ezkerro, joango da
betiko Euskalerrriaren oitura garbi ta jatorrak, abesti zor
rriak, zuen asaben siniste bizkorra, itz batez, euzkotarren
berezia, eta euskera gabeko Euzkadi ez da Euzkadi izan
Enbeita'tar Kepa'k ongi esaten duen bezela:

«Eguzkiaren argia gabe
ezerk eztaunez bizirik,
gure euskera zar maite barik be
ezta euzkotar erririk».

Eta au gogoan badaukagu, ez da arritzekoa, Euskalerrri'ko
gizon ospetsuak euskerarako zaletasun sutua agertu eta arreta
aundiarekin euskeraren alde idatzi dutela. Aipatuko degu ba
karrik Etxepare'tar Beñat'en euskeraren omenezko neurtitz
ezagunak eta Kardaberaz'tar Agustin'en esan ederrak: «Eus-
kerak burua jasotzea, Jaungoikoak nai du». Ederki euskeraz
itzegiten du izen andiko idazle ta izlari zen Agirre'tar Txomin'
ek esanaz: «O euskera maitagarria, zuri nai dizut eresi. Oso
aurtxoa ninzala, oraindik seaskatxoan negoala, Ama laztana-
ren aoz sartu ziñan nere biotzean, ta ordutik nere biotzean
zauzkat». Eta Etxegarai'tar Karmel'ek bein batean ederki
idatzi du: «Maite degu euskera, zarra delako, ederra delako,
gure mendien usain gozoz usaindua datorrela, eta batik-bat
gure-gurea delako». Eta Arana-Goiri'tar Sabin illezkorraren
euskeraren aldeko lana guziei ongi ezaguna dela uste det.
Eta gizon oiek guziak bere euskeraraganako maitatasuna ez
ezik itzez, baita ere egiñez erakutsi dute.

«Gaurko egunetan aldizkingi abertzale guzietan etengabe
irakurtzen degu euskera bizkortzeko lan egitea euzkotarren
eginbear nagusia dela. Eta gauza onetan abertzale zintzoak bat
datozela ziur nago. Arlo ontzaz asko idatzi ta itzegiten da,
bañan barkatu, arren, atzerritar baten iritzia-itzaldi ta irakur-
gai guziak itz utsak gelditu dira. Euskeraren alde idazten
duten aldizkingiak ez dute berak beren itzak betetzen eta
ikusten degu aldizkingi abertzale aietan irakurgai geienak er-
derazkoak dirala. Onela jarraituz, euzkotarrak ez dute iñoiz
beren elea ikasiko eta euskeraren aldeko lan guzia alperra
egongo da.

«Euskeraren egoera illun au ikusirik, asmoa artu det dei
bero bat Eusko-Ikaskuntza'ren lagun guziei zuzentzeko, beren
indar guziak euskeraren pizkundeari eskeindu dizazkioten.
Euskaltzaleak bagera, euskerari laguntzera etorri bearrean
gagoz.

«Orregatik galtzorian dagoen euskera bear bezelako ardu-
raz begiratu bear degu eta ekin atsedetik gabe, euskera euzko-
tar guzien izkuntza egiñarte.

«Nere ustez, euskeraren batasuna lenengo baldintza da

euskera piztutzeko. Guziek dakigu izkelgiak euskal irakurleak ipintzen dieten muga, gauza beltza dela. Europa'ko abendaren artean, Euzkadi da bakarra, orain arte izkuntza elertun edo elertarioa ez duena eta izkuntza elertun au eraltzea Euzkadi'ko izkuntza'ren eginbear nagusia izan bear da. Jadanik Oñati'n Biltzar nagusian euskeraren batasunaz itzegin da, eta euskal tzale ta idazle opsetsua zan Elizalde'tar Koldobika'k itzale eder ta mamitsu bat euskeraren batasunaren bearez egin da. Bañan urteak joan, urteak etorri, eta euskeraren ez-batasun euskeraren kaltez gelditzen da len bezela. Eta egoera au urte batzuen buruan euskeraren ondamendia izango da. Euskaldunak berak beren elearen ondaleak izanik.

«Bañan nola ele elertuna eralduko degu? Galdegiten da euskaldun askok. Au euskaldun jakintsuen lana izango da Nere ustez, Euzkadi'ko biotzean dagoen gipuzkera artu bear da euskera elertunaren oñarritzat eta izkelgi bakoitzetik zerbat daukana. Euskaldun guzien jabetasuna izango da eta euskaldun guziak maitatuko dute mintzo au. Ele elertun berri ez da izkelgien eriotza egingo, beñere ez. Euskeraren izkelgi eder ta jatorrak biziko dira orain arte euskaldunen etxeetan ta baserrien izkera mamia geldituko dira, beste errietan ikuzte degun bezela.

«Ez da ukatzea, lan au ez dela erreza, bañan egin dezake da. Euskera zaindu nai badegu, ez da beste biderik. Europa'ko toki batzuetan, euskera Euzkadi'n bañan egoera txarrago zeuden beren izkerak piztu dituzte. Abenda txiki bat, euzkaldunaren abenda bezela, ez dezake sei edo geiago izkelgitan beren liburuak argitaratu, bañan bearrean dago batasuna iritzi eta euskera ele elertun bakarraren bidez bizkortu. Euskeraren batasuna garrantzi aundi-aundikoa izango da elertun edo liburratura indartzeko. Eta elerti bikañaren jabe badegu, euskeraren bizia gaizkatuta izango da. Eta ele bakar onetan idazte tako liburuak irakurriko ditzakete. Auñamendiko bi aldeko euskaldunak, eta ele bakar au kemen aundia izango da euskal jakintza edo kultura aberri guzian edatzeko.

«Eta Euzkadi euskeralduta, euzkotar guzien elburu nagusia izan bear da. Au eskatzen dizkizute zuen odolak, zuen edestiak eta zuen gurasoenganako maitetasunak.

«Zinez nai badezute, euskera gaizkatuko dezute. Euskalduna bazera, utzi zazu euskerarenganako zabarkeria, eta erabili zazu beti eta leku guzietan zure abendaren izkuntza bakarra den euskera.

«Euskera ez dakien euzkotarra bazera, ar zazu euskera zure eletzat, eta euskaldun adiskideen laguntzaz alegin guziak egin zazu aurre abendaren elea ikasteko. Eta asmo au beteaz, urte batzuen buruan, euskera euzkotar guzien ele bakarra izango da.

«Lerro oiek bukatuaz, dei egiten det: Gora gure Euzkadi maitea! Gora euskera! Gora Txekoslabakia ta Euzkadi'ren arteko adizkidetasun zintzoa!» (Gure Herria, 1951, 241 orrialdean).

Ona emen atzerritar bat geu baiño be geiago gure euskeraz arduratzen dana. Ikasbide ederra emoten dausku. Berak diñoskUNETIK zer-edo-zer onartuko ete dogu?

A. O.